
Het is vijf over twaalf voor de ouderenzorg op Curaçao

Een maatschappelijke oproep tot structurele verbetering

Hende-i-Medio-Ambiente (HiMA) | Curaçao | 2026

Inleiding

Op Curaçao groeit een stille crisis: de zorg voor onze ouderen staat onder toenemende druk.

Steeds vaker bereiken signalen de samenleving dat kwetsbare ouderen, onder wie ook mensen met dementie, nog alleen wonen zonder de noodzakelijke zorg en begeleiding. Politie en hulpdiensten worden met regelmaat opgeroepen wanneer verwarde ouderen door wijken zwerven en in potentieel gevaarlijke situaties terechtkomen.

Tegelijkertijd verblijven in het ziekenhuis patiënten die medisch uitbehandeld zijn, maar niet naar huis kunnen omdat er geen plaats beschikbaar is in een verzorgings- of verpleeghuis. Hierdoor blijven ziekenhuisbedden bezet die eigenlijk bedoeld zijn voor acute medische zorg.

Deze ontwikkelingen laten zien dat de druk op de ouderenzorg op Curaçao snel toeneemt. De vergrijzing van de bevolking, de beperkte capaciteit van zorginstellingen en de financiële kwetsbaarheid van veel ouderen zorgen samen voor een situatie die om tijdige en doordachte maatregelen vraagt.

Wat staat er op het spel? Als er niet tijdig wordt ingegrepen, zijn de gevolgen ernstig en groeiend: de kosten voor acute zorg in het Curaçao Medical Center (CMC) zullen verder stijgen, meer ouderen zullen aan hun lot worden overgelaten zonder adequate begeleiding, en families zullen overbelast raken. De maatschappelijke en financiële schade van niet-handelen is groter dan de investering die nu gevraagd wordt.

Met dit paper wil Hende-i-Medio-Ambiente (HiMA) bijdragen aan een constructieve dialoog over de toekomst van de ouderenzorg op Curaçao. Niet vanuit de pretentie alle antwoorden te hebben, maar vanuit de overtuiging dat de huidige signalen serieus genomen moeten worden en dat gezamenlijke actie noodzakelijk is.

Een groeiende zorgvraag

Net als veel andere samenlevingen krijgt ook Curaçao te maken met een toenemende vergrijzing. Mensen leven langer en het aantal ouderen neemt gestaag toe. Dat is op zichzelf een positieve ontwikkeling, maar het stelt de samenleving ook voor nieuwe uitdagingen.

Met het ouder worden neemt de kans toe op chronische aandoeningen, lichamelijke beperkingen en vormen van dementie. Hierdoor groeit de behoefte aan langdurige zorg, begeleiding en veilige woonvormen.

De huidige zorgstructuur op Curaçao lijkt echter onvoldoende voorbereid op deze ontwikkeling. Verzorgings- en verpleeghuizen beschikken over beperkte capaciteit en kampen vaak met financiële en personele druk. Dit leidt tot wachtlijsten en moeilijke keuzes voor families die zorg voor hun ouders of grootouders proberen te organiseren.

Aanbeveling aan de overheid: Initieer een onafhankelijk bevolkingsonderzoek dat in kaart brengt hoeveel ouderen momenteel alleen wonen op Curaçao, hoeveel van hen een zorgbehoefte hebben maar geen formele zorg ontvangen, en hoe de vraag zich de komende tien jaar zal ontwikkelen. Zonder betrouwbare cijfers is doelgericht beleid niet mogelijk.

Financiële kwetsbaarheid van ouderen

Naast de druk op de zorgstructuur speelt ook de financiële positie van ouderen een belangrijke rol.

Veel ouderen zijn voor hun inkomen grotendeels afhankelijk van de AOV. Voor velen is deze basisvoorziening onvoldoende om stijgende kosten van levensonderhoud en zorg op te vangen.

Onderzoek van financieel economen Servaas Houben en Ronald Ketellapper wijst erop dat het pensioenstelsel op Curaçao structurele kwetsbaarheden kent. Volgens internationale vergelijkingen van Mercer behaalt het pensioenstelsel een zogenoemde C-score. Dat betekent dat het systeem wel sterke elementen heeft, maar ook duidelijke risico's kent voor de toekomst.

Een belangrijk knelpunt is de lage vervangingsratio: de verhouding tussen inkomen vóór en na pensionering. Op Curaçao ligt deze rond de **25 procent**, wat internationaal gezien relatief laag is. Ter vergelijking: in Nederland bedraagt deze ratio gemiddeld circa 70 procent.

Wanneer financiële kwetsbaarheid samengaat met een groeiende zorgvraag en beperkte opvangcapaciteit, ontstaat een situatie waarin steeds meer ouderen afhankelijk worden van familie, informele zorg of noodoplossingen. **Dit raakt direct aan het recht op een waardige oude dag, zoals verankerd in internationale mensenrechtenskaders en de beginselen van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden.**

Geriatrische revalidatiezorg op Curaçao: het voorbeeld van Verpleeghuis Betèsda

Een concreet voorbeeld van de spanning tussen zorgbehoefte en financiering is te vinden in Verpleeghuis Betèsda. In 2025 publiceerde het **Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie** een wetenschappelijk artikel van Evelien van Riet, specialist Ouderengeneeskunde te Utrecht, over geriatrische revalidatiezorg (GRZ) op Curaçao.

Het onderzoek betreft een **retrospectief cohortonderzoek** op de GRZ-afdeling van Verpleeghuis Betèsda. Het cohort omvat alle patiënten die tussen april 2022 en december 2023 voor een eerste episode van revalidatie waren opgenomen. Het verpleeghuis beschikt over een multidisciplinair team op locatie, bestaande uit een Specialist Ouderengeneeskunde (SO), fysiotherapeut, diëtist, ergotherapeut, psycholoog, logopedist en maatschappelijk werk. Betèsda wordt hiervoor evenwel niet gefinancierd.

Geriatrische revalidatiezorg, waarbij de Specialist Ouderengeneeskunde multidisciplinaire behandeling van kwetsbare patiënten met functionele achteruitgang coördineert, maakte tot voor kort **geen deel uit van het Curaçaose zorglandschap**. Revalidatiezorg werd uitsluitend aangeboden door het centrum voor medisch specialistische revalidatie (MSR), met financiering via de Basis Verzekering Ziektekosten (BVZ). Kwetsbare patiënten die door een opeenstapeling van fysieke, cognitieve, sociale en psychische achteruitgang niet in staat zijn regie over hun leven te voeren, komen veelal niet in aanmerking voor MSR. Dit heeft tot gevolg dat zij na ziekenhuisopname ofwel in een verpleeghuis terechtkomen ofwel terugkeren naar huis, met weinig uitzicht op herstel door beperkte behandelmogelijkheden.

Ondanks het ontbreken van concrete financieringsafspraken heeft Verpleeghuis Betèsda in april 2022 een GRZ-afdeling opgezet om deze patiënten toch de kans te geven hun dagelijks functioneren te verbeteren. Dit initiatief illustreert zowel de **veerkracht van zorginstellingen op Curaçao** als de urgentie van structurele

financiering voor geriatrische zorg. Het ontbreken van passende bekostiging vormt een ernstig knelpunt dat de continuïteit en uitbreiding van deze zorg bedreigt.

Signalen uit de samenleving

De toenemende druk op de ouderenzorg wordt steeds zichtbaarder in de dagelijkse praktijk.

Politie en hulpdiensten worden regelmatig geconfronteerd met situaties waarin verwarde of dementerende ouderen door wijken zwerven. Families doen vaak hun uiterste best om zorg te organiseren, maar lopen daarbij tegen grenzen aan van tijd, middelen en beschikbare voorzieningen.

Ook binnen de gezondheidszorg worden de gevolgen merkbaar. In het Curaçao Medical Center verblijven met enige regelmaat patiënten die medisch uitbehandeld zijn, maar niet kunnen worden ontslagen omdat er geen passende opvang beschikbaar is. Hierdoor blijven ziekenhuisbedden bezet die bedoeld zijn voor acute medische zorg. **De aanvraagprocedure voor een zorgplek kan soms tot vier maanden of langer duren**, een situatie die zowel voor de patiënt als voor de instelling onhoudbaar is.

Leegstaande overheidsgebouwen als kans: Op het eiland staan verschillende overheidsgebouwen leeg. HiMA verzoekt de bevoegde autoriteiten om op korte termijn, bij voorkeur binnen zes maanden, een inventarisatie uit te voeren van deze panden en hun mogelijke geschiktheid voor kleinschalige woonzorgvoorzieningen te beoordelen. Dit is een concrete en relatief snel realiseerbare eerste stap.

Deze signalen verdienen serieuze aandacht en vragen om een bredere maatschappelijke en bestuurlijke reactie.

Mogelijke richtingen voor verbetering

Hoewel de uitdagingen groot zijn, bestaan er ook mogelijkheden om de situatie stap voor stap te verbeteren. HiMA ziet onder meer kansen in de volgende richtingen:

1. Betere benutting van bestaande gebouwen

Leegstaande panden zouden, waar mogelijk, kunnen worden onderzocht op geschiktheid voor kleinschalige woonzorgvoorzieningen. Verantwoordelijk: Ministerie van GMN en het Ministerie van Financiën gezamenlijk. Referentie: Op

Aruba zijn vergelijkbare initiatieven succesvol gebleken waarbij leegstaande overheidsgebouwen zijn omgebouwd tot kleinschalige woonzorgunits.

2. Kleinschalige woonzorgvormen

Internationaal groeit de ervaring met kleinschalige woonzorgunits waarin ouderen in een huiselijke omgeving begeleiding krijgen. In Nederland en België zijn zogenoemde 'dementiedorpen' en kleinschalige groepswoningen bewezen effectief voor zowel kwaliteit van leven als kostenbeheersing. Curaçao kan van deze ervaringen leren zonder het wiel opnieuw uit te vinden.

3. Ondersteuning van mantelzorgers

Families spelen op Curaçao traditioneel een belangrijke rol in de zorg voor ouderen. Extra ondersteuning en begeleiding kan helpen om overbelasting te voorkomen. Concreet kan worden gedacht aan een mantelzorgvergoeding of -regeling via de SVB, en aan de opzet van een laagdrempelig loket waar mantelzorgers terecht kunnen voor advies, respijtzorg en psychosociale ondersteuning.

4. Innovatie en technologie

Digitale hulpmiddelen, zoals medicijndispensers of zorgmonitoring op afstand, kunnen bijdragen aan meer veiligheid voor ouderen die nog zelfstandig wonen. De overheid kan hierin een stimulerende rol spelen via subsidies of pilotprogramma's, in samenwerking met zorginstellingen en technologiepartners.

5. Betere samenwerking

Meer structurele samenwerking tussen overheid, zorginstellingen, politie en maatschappelijke organisaties kan helpen om problemen sneller te signaleren en oplossingen te ontwikkelen. HiMA stelt voor om een structureel overlegplatform in te stellen, een 'Taskforce Ouderenzorg', bestaande uit vertegenwoordigers van alle relevante partijen, met een duidelijk mandaat en rapportageplicht aan de Staten van Curaçao.

Juridisch en internationaal kader

Deze paragraaf is nieuw toegevoegd om beleidsmakers een bestuurlijk en juridisch ankerpunt te bieden.

De uitdagingen rond ouderenzorg op Curaçao zijn niet alleen een maatschappelijk vraagstuk, zij raken ook aan internationale verplichtingen. Curaçao maakt als onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden deel uit van de internationale rechtsorde. Relevante kaders zijn onder meer:

Het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (CRPD):

Hoewel Curaçao dit verdrag formeel niet heeft geratificeerd, zijn de onderliggende beginselen, waaronder het recht op zelfstandig wonen en volwaardige deelname aan de samenleving, van morele en beleidsmatige betekenis voor de bescherming van kwetsbare groepen.

De Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties: In het bijzonder SDG 3 (gezondheid en welzijn) en SDG 10 (minder ongelijkheid) zijn direct van toepassing op de situatie van kwetsbare ouderen.

Het Statuut van het Koninkrijk: Het beginsel van waarborging van fundamentele rechten en menselijke waardigheid geldt voor alle landen binnen het Koninkrijk, inclusief Curaçao.

Het beroep op deze kaders geeft bestuurders en beleidsmakers een aanvullend argument om prioriteit te geven aan structurele oplossingen.

Slot en beleidsoproep

De ouderen die vandaag zorg en bescherming nodig hebben, zijn dezelfde mensen die Curaçao hebben opgebouwd en gedragen. Zij hebben hun bijdrage geleverd aan de samenleving en verdienen in deze fase van hun leven waardigheid, veiligheid en passende zorg.

HiMA pretendeert niet alle antwoorden te hebben. Wel willen wij bijdragen aan een constructieve dialoog over hoe de ouderenzorg op Curaçao toekomstbestendig kan worden gemaakt. De signalen uit de samenleving die ook HiMA bereiken, van families, zorginstellingen, politie en maatschappelijke organisaties, laten zien dat de druk op het systeem groot is en verder zal toenemen.

Daarom is het van belang dat overheid, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties gezamenlijk werken aan duurzame oplossingen. Alleen door samenwerking, visie en tijdig handelen kan worden voorkomen dat een groeiende groep kwetsbare ouderen tussen wal en schip raakt.

Concrete beleidsoproep: HiMA verzoekt de regering van Curaçao om vóór eind 2026 een Nationaal Actieplan Ouderenzorg te presenteren, opgesteld in samenwerking met zorginstellingen, maatschappelijke organisaties, de Ombudsman en vertegenwoordigers van ouderen zelf. Dit actieplan dient concrete doelstellingen, een tijdlijn en een financieringsvoorstel te bevatten.

Hoe een samenleving met haar ouderen omgaat, zegt uiteindelijk veel over haar toekomst.

Yvonne B. Olf

Voorzitter Hende-i-Medio-Ambiente (HiMA)

Curaçao, 2026

Dit paper is opgesteld om het maatschappelijk gesprek over de toekomst van de ouderenzorg op Curaçao te stimuleren.